

ERIPEDAGOOGIKA BAKALAUREUSEEKSAAMI KORDAMISMATERJALID

Bakalaureuseeksamil peab üliõpilane demonstreerima oma teadmisi järgmiste eripedagoogika bakalaureuseõppekava moodulite ainete osas:

- eripedagoogika kohustuslik suunamoodul:
 - Eripedagoogide kutse-eesitika
 - Erivajadustega laste arengu toetamine enne kooliiga
 - Kuulmis- ja kõneelundite anatoomia, füsioloogia ja patoloogia
 - Neuroloogia
 - Normaalne ja patoloogiline anatoomia ja füsioloogia
 - Õpiraskuste psühholoogia
- eripedagoogika kohustuslik erialamoodul:
 - Eesti keele õpe erivajadustega lastele I
 - Erivajaduste identifitseerimine
 - Jõukohase õppe alused
 - Kõnetegevuse psühholoogia
 - Logopeedia alused
 - Matemaatika õpe erivajadustega lastele I
- kolm ainet õppekavaspetsiifilisest alusmoodulist:
 - SOPH.00.283 Arengupsühholoogia
 - SOPH.00.029 Tunnetuspsühholoogia ja
 - HTEP.01.035 Erivajadustega laste psühholoogia alused

Iga eksamil kaetava aine õppematerjalide loendid on esitatud ainete kaupa koos ainete õpiväljunditega. Selleks, et eksamiks valmistumine oleks hõlpsam, on alljärgnevalt välja toodud kohustuslikud materjalid üle õppeainete, millest tasub õppimist alustada:

- Almann, S. (2009). Partnerlus - lasteaia ja lapsevanemate koostöö alus. E. Kulderknup (Toim.), Kogumikus *Õppe- ja kasvatusgevuse korraldus* (51-64). Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Studium.
- Asser, T. (2000). Neuroloogilise haige uurimine. Tartu: Tartu Ülikool.
- Bachmann, T. & Maruste, R. (2003). Psühholoogia alused. Tallinn: Kirjastus Ilo. (Teemad 6, 7, 8, 10, 11 ja 14.)
- Daroff, R.B. & Lerner, A.J. (1997). Neuroloogia taskuraamat. Medicina.
- Gleitman, H., Gross, J. & D. Reisberg (2014). Psühholoogia. Tartu: Hermes. (4., 5., 6., 8., 9., 10., 14. ptk.)
- Howe, K. R., Miramontes, O. B. (2015). The Ethics of Special Education. New York: Teachers College Press.
- Häidkind, P., Kuusik, Ü. (2009). Erivajadustega laps koolieelses lasteasutuses. E. Kulderknup (Toim.), Kogumikus *Lapse arengu hindamine ja toetamine* (37-72). Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Studium.
- Karlep, K. (1998). Psühholingvistika ja emakeeleõpetus. TÜ Kirjastus.
- Karlep, K. (1999). Emakeele abiõpe I. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Karlep, K. (2002). *Õpitoimingute raskusastme reguleerimine*. Eripedagoogika, Logopeedia ja emakeel, 38-41.
- Karlep, K. (2003). Kõnearendus. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Karlep, K. (2006). *Osaoskused ja nende kujundamine*. Eripedagoogika, Logopeedia ja emakeel, 27-39.
- Karlep, K., Kontor, A. (2010). Aabitsa ja töövihikute kasutamise üldised põhimõtted. Õpetajaraamat. Tartu: Studium.
- Karlep, K. (2014). Milleks õpilastele noobid? Eripedagoogika nr 44.
- Kingisepp, P.-H. (2013). Inimese füsioloogia. Tartu.
- Kontor, A., Karlep, K. (2006). Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis Õpetajaraamat. Tartu.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava.
- Koolieelse lasteasutuse seadus.

- Kõrgesaar, J. (2002). Sissejuhatus hariduslike erivajaduste käsitusse. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. (Lk 9-75)
- Kõrva-nina-kurguhaiguste uurimise meetodika. (1992). Tartu: Tartu Ülikool.
- Maila, M. (2005). Tegevused, mis võimaldavad matemaatika õppimist. Haridus, 8, 38-41.
- Mürsepp, J., Siirde, T. (2007). Kõrvahaigused. Greif.
- Neare, V. (1978). Propedeutiline periood abikooli matemaatikas. TRÜ toimetised, 3-7.
- Neare, V. (1998). Tekstülesannete lahendamine algoritmide abil. Eripedagoogika, 45-51.
- Padrik, M. & Hallap, M. (2016). Kommunikatsioonipuuded lastel ja täiskasvanutel: märkamine, hindamine, teraapia. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava (Lisa 1: lihtsustatud õpe. Eesti keele ainekava)
- Ugaste, A., Tuul, M., & Välk, T. (2009). Mängu tähtsus lapse arengus ja mängu juhendamine. E. Kulderknup (Toim.), Kogumikus *Üldoskuste areng koolieelses eas* (44-62). Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Studium.
- World Health Organization (1999). RHK-10 V peatükk. Tartu: Tartu Ülikool. (F70-79, F80-89 ja F90-98)
- Elektroonilised õppematerjalid:
 - <https://sisu.ut.ee/evidolemus>
 - <https://sisu.ut.ee/evidobjekt>
 - <https://sisu.ut.ee/evidmeetod>
 - <https://sisu.ut.ee/evidlapsed>
 - <https://sisu.ut.ee/evidkorraldus>
 - <https://sisu.ut.ee/eviddiferents>

AINE NIMI	Eripedagoogide kutse-eetika (3 EAP)
AINE KOOD	HTHT.07.002
ÕPI-VÄLJUNDID	<p>1) tunneb pedagoogilise eetika ja teadustöö eetika olulisi põhimõtteid ja nende rakendamise võimalusi;</p> <p>2) mõistab oma kohustust professiooni esindajana eetikapõhimõtteid teadlikult järgida;</p> <p>3) märkab ja oskab analüüsida eripedagoogide ja logopeedide kutsetöoga ning eripedagoogikaalase uurimistööga kaasnevaid eetilisi probleeme;</p> <p>4) leiab lahendusi eetiliselt keerulistes olukordades, lähtudes kehtivast seadusandlusest, headest tavadest ja kutse-eetika põhimõtetest.</p>
ÕPPE-MATERJALID	<p>1. Aine veebileheküljelt leitavad loengute konspektid ja konspektides viidatud eestikeelsed artiklid.</p> <p>2. Muud allikad:</p> <p>* Aavik, T., Keerus, K., Lõuk, K., jt. (koost.). (2007). Eetikakoodeksite käsiraamat. Eesti Keele Sihtasutus. Lk 9-26, 28-36.</p> <p>* Howe, K. R., Miramontes, O. B. (1992, 2015). The Ethics of Special Education. New York: Teachers College Press.</p> <p>https://books.google.ee/books?id=g1O3CgAAQBAJ</p> <p>* Pannia, P., Rega, L. (koost). (2016). [12]: Laste osalusõigus ja alaealisi käsitlev õigussüsteem. Teooria ja praktika. Tartu: Tartu Ülikool. Lk 16-21.</p> <p>* Pedak, P. (toim.). (2005). Laste õigused. ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtete rakendamine praktikas. Tallinn: Lastekaitse Liit.</p> <p>* Pojman, L. P. (2005). Eetika. Õiget ja väära avastamas. Eesti Keele Sihtasutus.</p> <p>* Schihalejev, O. (2011). Väärtuskasvatus õpetajakoolituses. Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 13-17, 28-32.</p> <p>http://www.eetika.ee/sites/default/files/eetika/files/V%C3%A4%C3%A4rtuskasvatus%20%C3%B5petajakoolituses.pdf</p> <p>* Yan, E. G., Munir, K. M. (2004). Regulatory and Ethical Principles in Research Involving Children and Individuals with Developmental Disabilities. <i>Ethics & Behavior</i>, 14 (1), 31-49.</p>

**TEEMAD
KORDAMISEKS**

1. Praktilise eetika kujunemine ja areng. Olulised mõisted ja teooriad.

Eetika kui distsipliin, mis tegeleb väärtusi puudutavate küsimustega. Teoreetiline ja praktiline eetika (metaeetika, normatiivne eetika, kutse-eetika). Eudaimonistliku eetika, deontoloogilise eetika, teleoloogilise eetika ja vooruse-eetika põhiseisukohad. Moraalse arengu teooriad (Piaget, Kohlberg). Eetikakriisi määratlused.

2. Regulatsioonimehhanismid. Õigus, moraal, intuitiivne teadmine.

Teadlaskogukonnad ja vaikiv teadmine (Polanyi, Kuhn). Kollektiivne alateadvus (C. G. Jung). Seadusandluse ja eetika suhe (õigus- ja moraalnormide sarnasused ja erinevused). Theory on the rights of a child (Sund).

3. Eetiliselt keerulised olukorrad ja eetiliselt õiged otsused.

Moraali funktsioonid. Eetiliselt keerulised olukorrad. Eetiliselt õigete otsuste langetamine (Beauchamp & Childress, Hare, Kitchener). Ethical Justification Model (Kitchener). Ebamoraalse toimimise põhjused ja tagajärjed.

4. Eripedagoog kui abistava elukutse esindaja.

Abistavate suhete tunnused. Suhte osapoolte õigused, kohustused ja vastutus. Õigus inimväärikuse austamisele; õigus võrdsele kohtlemisele; õigus vabale eneseteostusele; õigus eraelu puutumatusse. Laste heaolu ja õiguste tagamine (lapse osalusõigus, paternalism, vanemate ja ühiskonna vastutus). Lapse õiguste konventsiooni põhiseisukohad.

5. Filosoofia ja eetika seoses hariduse ja pedagoogikaga.

Hariduse mõiste defineerimisest: hariduse normatiivne, kognitiivne ja instrumentaalne määratlus (Dewey, Peters, Freire, Postman & Weingartner). Haridus kui individuaalne ja kollektiivne vajadus ja vastutus. Konsrtruktivistlik õpiteooria. Õpetaja vastutus õpilase, elukutse ja ühiskonna ees. Õpetajate maailmaorganisatsiooni Education International kutse-eetika deklaratsioon.

6. Eripedagoogika eetika.

Eripedagoogika kui professiooni kujunemine. Eripedagoog kui professiooni esindaja. Eripedagoog kui ekspert. Eetilised probleemid eripedagoogikas: võrdsete võimaluste loomine; integreerimise-segregeerimise dilemmad. Inimestega (sh laste ja puudega inimestega) tehtava uurimistöö eetilised põhimõtted.

AINE NIMI	Erivajadustega laste arengu toetamine enne kooliiga
AINE KOOD	SHHI.03.004
ÕPIVÄLJUNDID	<p>Ainekursuse läbinud üliõpilane</p> <p>1) teab 0-7a erivajadustega laste peamisi arenguseärasusi, 2) orienteerub väikesi erivajadustega lapsi puudutavas Eesti Vabariigi seadusandluses, 3) tunneb väikeste erivajadustega laste arengu toetamise põhimõtteid ja võimalusi, 4) tunneb koolieelses lasteasutuses rakendatavate õppekavade koostamise põhimõtteid ja sisu, 5) oskab võrrelda Eesti ja välisriikide varajase sekkumise korraldust.</p>
ÕPPEMATERJALID	<p>Almann, S. (2009). Partnerlus - lasteaia ja lapsevanemate koostöö alus. E. Kulderknup (Toim.), Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (51-64). Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Studium. http://www.oppekava.ee/images/0/0c/I_Oppekorraldus-eesti.pdf</p> <p>Erinevad riigid - eripedagoogika: http://www.european-agency.org/</p> <p>Häidkind, P., Kuusik, Ü. (2009). Erivajadustega laps koolieelses lasteasutuses. E. Kulderknup (Toim.), Lapse arengu hindamine ja toetamine (37-72). Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Studium. http://www.oppekava.ee/images/d/da/IV_Lapse_areng-eesti.pdf</p> <p>Klassikalisi artikleid Vene arengupsühholoogiast (2006).</p> <p>Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Koolieelse lasteasutuse seadus (1999/2011). Lapse erilasteaeda või -rühma vastuvõtmise ning väljaarvamise alused ja kord (2010). Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis (2015). www.riigiteataja.ee</p> <p>Odom, S. L., Hanson, M. J., Blackman, J. A., & Kaul, S. (2003). Early intervention practices around the word. Baltimore, London, Sydney: Paul Brookes Publishing.</p> <p>Tiko, A. & Almann, S. (2006). Arenguestlused lasteaia. Tallinn: Ilo.</p> <p>Ugaste, A., Tuul, M., & Välk, T. (2009). Mängu tähtsus lapse arengus ja mängu juhendamine. E. Kulderknup (Toim.), Üldoskuste areng koolieelses eas (44-62). Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Studium. http://www.oppekava.ee/images/a/a2/III_E_Yldoskused_Mang-eesti.pdf</p>
TEEMAD KORDAMISEKS	Erivajadustega laps vanuses 0-7a, arengukeskkonna mõjutegurid.

Mõiste „erivajadustega laps“ defineerimine koolieelses lasteasutuses. Eakohane areng ja erivajadustega lapse areng (juhtivad tegevused) vanuses 0-7a. Arengukeskkonna mõjutegurid kodus, lasteaias ja väljaspool lasteaeda.

Varajase sekkumise mõiste, eesmärgid ja põhimõtted.

Varajase sekkumise definitsioon ja üldpõhimõtted. Varajase sekkumise kujunemine ja näited välisriikidest. Varajase sekkumise raames teostatavad tegevused, nendega seotud inimesed ja asutused Eestis. Alushariduse ja varajase sekkumise sarnasused ning erinevused.

Ülevaade koolieelse üld- ja eripedagoogika ajaloost.

Arusaamad väikese lapse kasvatuses, kasvatajatest ja sobivast arengukeskkonnast erinevatel ajaperioodidel. Tähtsamate autorite (Komensky, Rousseau, Pestalozzi, Fröbel) seisukohad ja panus koolieelsesse pedagoogikasse. 20. sajandi suundumused koolieelses üld- ja eripedagoogikas, suuremad muutused alates 1999.a.

Varajast sekkumist puudutav seadusandlus.

Eesti Vabariigis alates 1991.a kehtivad seadused ja määrused, kust võib leida infot perekonna, väikese lapse, erivajadustega lapse hoolekande ja hariduse kohta. Koolieelse lasteasutuse seadus (1999). Erivajadustega laste suunamine sobitus- või erirühmadesse, koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis ja nõuded erivajadustega laste õpetajatele.

Õppekavade tüübid ja tasandid.

Õppekava olemus ja koostamise etapid. Ainekeskse, kompleks- ja lapsekeskse õppekava erinevused, sobivus väikesele lapsele. Õppekava neli tasandit lasteaias. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) ja selle juurde kuuluvad juhendmaterjalid. Erivajadustega lapse arengu toetamine lasteasutuse ja rühmade õppekavades. Individuaalse arenduskava olemus ja rakendamine Eestis.

Õppemeetodid ja -vormid, nende valiku ja kombineerimise põhimõtted lasteaias.

Lasteaia õppe- ja kasvatusetegevuse üldeesmärk, selle konkretiseerumine valdkonniti ja vanuste kaupa. Õppevormid lasteaias. Praktilise, näitliku ja sõnalise õppemeetodi võrdlus (lapse arengutase, õpetaja panus, materjali valik). Õppemeetodite (võtete) valik ja kombineerimine lapse vanusest ja erivajadustest lähtudes.

Koostöö väikese lapse perekonnaga.

Lapsevanema roll, oma lapse erivajadustest teada saamine. Lapsevanema vajadused, kui laps on erivajadustega. Koolieelse lasteasutuse panus erivajadustega lapse arengu ja tema perekonna toetamisel. Kollektiivsed ja personaalsed koostöövormid. Arenguestluse olemus ja tähtsus osalejatele, arenguestluse korraldus.

Meeskonnatöö olemus, varajase sekkumisega tegelevad meeskonnad Eestis.

Meeskonnad lasteaias: pedagoogiline nõukogu, hoolekogu, rühma meeskond, erivajadustega lapse meeskond. Meeskonnad väljaspool lasteaeda: nõustamiskomisjon, rehabilitatsioonimeeskond.

	<p>Meeskonnaliikme ja –juhi panus, meeskonnaliikmete rollid varajasel sekkumisel. Õpetaja, logopeedi, eripedagoogi jt. kutsealade kirjeldus kutsestandardite alusel.</p> <p>Erivajadustega lapse koolivalmidus, sujuv üleminek kooli. Koolivalmiduse defineerimine ja sujuv üleminek kooli. 6-7a lapse eeldatavad arengutulemused Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) alusel. Koolivalmiduskaardi koostamine erivajadustega lapsele.</p>
--	--

AINE NIMI	Kuulmis- ja kõneelundite anatoomia, füsioloogia ja patoloogia eksamiküsimused
AINE KOOD	ARKR.01.024
ÕPIVÄLJUNDID	Ainekursuse läbinud üliõpilane 1) teab 0-7a erivajadustega laste peamisi arenguseärasusi, 2) orienteerub väikesi erivajadustega lapsi puudutavas Eesti Vabariigi seadusandluses, 3) tunneb väikeste erivajadustega laste arengu toetamise põhimõtteid ja võimalusi, 4) tunneb koolieelses lasteasutuses rakendatavate õppekavade koostamise põhimõtteid ja sisu, 5) oskab võrrelda Eesti ja välisriikide varajase sekkumise korraldust.
ÕPPEMATERJALID	Kõrva-nina-kurguhaiguste uurimise meetodika. Tartu 1992. Mürsepp, J., Siirde, T. Kõrvahaigused. Greif 2007.
TEEMAD KORDAMISEKS	<p>Kuulmis- ja kõneelundite anatoomia ja füsioloogia. Nina- ja ninakõrvalkoobaste anatoomia ja füsioloogia. Välis-, kesk- ja sisekõrva anatoomia. Sisemiste ja välimiste karvarakkude funktsioon. Poolringkanalite talitus. Kehaasendi säilitamiseks vajalikud refleksikaared. Kõri anatoomia ja füsioloogia.</p> <p>Äge ja krooniline keskkõrvapõletik. Ägeda keskkõrvapõletiku tekkepõhjused ja riskitegurid (üldised ja lokaalsed). Ägeda keskkõrvapõletiku tüsistused. Kroonilise keskkõrvapõletiku vormid. Kolesteatoomi tekkepõhjused ja tüsistused.</p> <p>Kuulmislangus. Kuulmislanguse põhjused ja klassifikatsioon kahjustuse asukoha järgi. Kuulmislanguse klassifikatsioon tekke alguse ja tekke põhjuse järgi. Peamised uurimismeetodid kuulmislanguse puhul. Heliargitendid. Kuulmislanguse kirurgilise rehabilitatsiooni võimalused. Sisekõrva implantatsiooni näidustused. Kuulmislanguse mittekirurgiline rehabilitatsioon, erinevad kuulmisabivahendid. Äkk-kurtuse põhjused ja ravi.</p> <p>Kõrvakohin ja pearinglus. Kõrvakohina subjektiivsed ja objektiivsed põhjused. Kõrvakohina mittemedikamentoosne ravi (rehabilitatsioon). Morbus Meniere puhul esinevad kaebused. Perifeerse pearingluse põhjused. Tsentraalse pearingluse põhjused. Tasakaaluhäirega patsiendi peamised uurimisvõtted.</p> <p>Kuulmis- ja kõneelundite arenguanomaaliad. Väliskuulmekäigu puudumisel (atreesia) esinevad kaebused ja patsiendi rehabilitatsiooni võimalused. Kõrvalesta puudumise (mikrootia, anotia) mittekirurgiline ja kirurgiline ravi. Kaasasündinud kuulmislanguse põhjused ja klassifikatsioon.</p>

Suu ja neelu haigused.

Ninaneelumandlite hüpertroofia sümptomid, varased ja hilistüübid.

Uneapnoehaigus ehk unelämbumistõbi.

Uneapnoe definitsioon ja klassifikatsioon. Apnoe/hüpopnoe indeks ja sellele vastavad raskusastmed. Uneapnoe peamised diagnoosimismeetodid, mõõdetavad unekvaliteedi näitajad. Uneapnoe puhul esinevad päevased ja öised kaebused. Uneapnoe põhjuslik ravi.

Hääle- ja neelamishäired

Häälehäirete enamlevinud põhjused lastel ja täiskasvanutel. Hääle- ja neelamishäirete diagnoosimiseks kasutatavad meetodid. Kõrivähi tekkepõhjused, kaebused ja ravijärgne rehabilitatsioon. Neelamishäirega patsiendi rehabilitatsiooni võimalused.

AINE NIMI	Neuroloogia
AINE KOOD	ARNR.01.032
ÕPIVÄLJUNDID	Eripedagoogide neuroloogia kursuse õpiväljundid tulenevad kursuse eesmärkidest, milleks on närvisüsteemi haiguste kliiniliste avalduste, diagnoosimise ja ravi põhimõtete omandamine. Kursuse läbinuna üliõpilased: tunnevad närvisüsteemi haiguste funktsionaalset anatoomiat ja toopilist diagnoosi; tunnevad neuroloogiliste haiguste peamisi mehhanisme; tunnevad haigete neuroloogilise uurimise põhimõtteid; teavad haiguste kliinilist fenomenoloogiat: pea- ja seljaaju haigused, perifeersete närvide ja lihashaigused; teavad sagedasemate neuroloogiliste haiguste ravi põhimõtteid.
ÕPPEMATERJALID	Ainekavad ja loengud ÕIS'i; Neuroloogia taskuraamat. Medicina 1997 Toomas Asser. Neuroloogilise haige uurimine. Tartu 2000 Lewis P. Rowland. Merritts Textbook of Neurology. W&W 2010
TEEMAD KORDAMISEKS	Närvisüsteemi areng, ehitus ja funktsioon. Motoorika. Neuroloogilise haige uurimine. Kraniaalnärvid ja perifeersed närvid. Peaaju vaskulaarsed haigused. Teadvusehäired. Dementsus. Sclerosis multiplex. Närvahaiguste diagnoosimise võimalused. Haiguste klassifikatsioon. Neurodegeneratiivsed haigused. Neuroinfektsioonid. Paroksüsmidena kulgevad haigused. Demüeliniseerivad ja degeneratiivsed haigused. Lihashaigused. Perifeerse närvisüsteemi haigused. Lasteneuroloogia. Arenguhäired. Laste tserebraalparalüüs. Neurokirurgia.

AINE NIMI	Normaalne ja patoloogiline anatoomia ja füsioloogia
AINE KOOD	ARFS.01.078
ÕPIVÄLJU NDID	<ol style="list-style-type: none"> 1. tunneb inimese organismi normaalset ehitust ja talitlust. See võimaldab eripedagoogil mõista nende arenguhäirete ja haiguste olemust, millega ta oma erialatöös kokku puutub. 2. tunneb lapse organismi ealisi iseärasusi. 3. tunneb tervisliku eluviisi ja toitumise põhimõtteid. 4. tunneb kliiniliste ainete mõistmiseks ja oma kutsetöök vajalikku meditsiinilist terminoloogiat, osalt ka ladina keelest tuletatud. 5. tunneb haiguste teket ja kulgu määravate protsesside iseloomu - tekke ja kulu seaduspärasusi. 6. omab kõiki eeldusi kliiniliste ainete -neuroloogia ja psühhiaatria - edukaks käsitlemiseks.
ÕPPEMATERJALID	<p>Kohustuslikud:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. P.-H.Kingisepp, Inimese füsioloogia. Tartu 2003, 2006, 2009 või 2013 2. ÕIS -is käesoleva aine õppematerjalides ja ajakavas toodu. <p>Soovituslikud:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. R. F.Schmidt, G.Thews Inimese füsioloogia. Tartu, 1997. 2. G. Loogna, Inimese anatoomia. Tallinn, 1996 3. A. Despopoulos, S. Silbernagl Color Atlas of Physiology. Georg Thieme Verlag, Stuttgart-New York, 1991, 2003, 2008
TEEMAD KORDAMISEKS	<p>I. Luud ja lihased</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Luude ehitus, kasv ja seda mõjustavad tegurid. Luustumise ja kasvu häired ning nende võimalikud põhjused. 2. Lapse pikkuse ja kaalu hindamine. 3. Ainevahetusprotsessid lihastes töö ajal. Töö ja selle efektiivsus aeroobsetes ja anaeroobsetes tingimustes. 6. Lihaste väsimus ja selle kõrvaldamise võimalused. <p>II. Närvisüsteem</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Närvisüsteemi üldine jaotus. 2. Seljaaju ehitus ja funktsioonid. Seljaaju juurte funktsioonid. 3. Piklikaju ja ajusild, ehitus ja funktsioonid. 4. Vaheaju ehitus ja funktsioonid: talumuse ja hüpotalamuse funktsioonid. 5. Peaaju närvid (12 paari) ja nende funktsioonid. 6. Suuraju koor ja selle keskused (sensoorsed ja motoorsed): erinevate keskuste lokalisatsioon ja funktsioonid. Kõnekeskuse struktuur. Kõne neurofüsioloogiline mehhanism. 8. Elektroentsefalograafia kui aju talitluse uurimismeetod. EEG rütmide iseloomustus. 9. Vegetatiivse närvisüsteemi ehitus ja funktsioonid: sümpaatilist ja parasümpaatilist närvisüsteemi aktiveerivad tegurid; sümpaatilise ja parasümpaatilise närvisüsteemi poolt vahendatavad toimed elunditele. <p>III. Veri</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vere ülesanded. Vere hulk ja koostis. Erinevate vormelementide liikide

funktsioonid.

2. Vereplasma osmootne rõhk ja vere pH kui organismi põhilisemad homöostaasi näitajad. Mis võib mõjutada organismis osmootset rõhku ja happe-leelis tasakaalu (pH-d) ?

pH nihked - alkaloos ja atsidoos.

3. Veregrupid: erinevatesse veregruppidesse kuuluvust määravad tegurid, veregruppide määramine ja nendega arvestamine. Reesusfaktori ja reesuskonflikti olemus.

IV. Süda ja veresooned

1. Südame ehitus ja selle ealised iseärasused. Kaasasündinud südamerikked.

2. Suur ja väike vereringe.

3. Südame erutustekke ja -juhte süsteem.

4. Südame tsükli iseloomustus. Südame toonid.

5. Südame löögisageduse, löögi- ja minutimahu mõisted. Südame rütmi muutused.

6. Vererõhk ja selle mõõtmine.

9. Pulss ja selle mõõtmine.

10. Südame klapirikked. Südame isheemiatõbi, stenokardia ja müokardi infarkt – nendega seotud patoloogilise protsessi olemus ja peamised tunnused. Hüpo- ja hüpertoonia mõiste ning põhjused.

V. Hingamine

1. Hingamiselundkonna struktuur. Sisse- ja väljahingamise mehhanism.

2. Gaasivahetus kopsudes ja kudedes. Kuidas toimub gaaside transport veres?

3. Hingamise regulatsioon ja selle iseärasused lastel: hingamiskeskus ja seda mõjutavad tegurid. Vastsündinu esimese sissehingamise mehhanism.

VI. Seedimine

1. Seedeelundkonna struktuur ja funktsioonid.

2. Seedimine suuõõnes: hammaste ja süljenäärmete funktsioon. Sülje hulk, koostis ja omadused.

3. Seedimine maos: maonõre koostis, omadused ja eritumise regulatsioon

4. Peensooles toimuvate protsesside iseloomustus: toitainete lõplik lõhustamine pankrease nõre, sapi ja peensoole ensüümide poolt, imendumine.

5. Maksa funktsioonid.

6. Jämesooles toimuvate protsesside iseloomustus. Defekatsioon, selle tahteline kontroll.

VII. Aine- ja energiavahetus

1. Aine- ja energiavahetuse mõiste ning tähtsus.. Põhiainevahetuse (PAV) mõiste ja hindamine Harris – Benedicti tabelite abil.

2. Süsivesikute tähtsus organismi talitluses. Vere glükoosisisalduse regulatsioon. Hüpo- ja hüperglükeemia mõiste ja põhjused. Valkude tähtsus organismi talitluses. Valkude tarve - valgu miinimumi ja optimumi mõiste ja suurus. Lipiidide tähtsus organismi talitluses.

5. Mineraalainete ja vee tähtsus organismi talitluses. Organismi ööpäevane veebilanss..

6. Vitamiinide mõiste ja tähtsus organismis. Hüpo- ja avitaminooside

mõiste ja võimalikud tekkepõhjused.

9. Toitumise põhinõuded ja normid. Taimetoitlusega seotud probleemid.

10. Termoregulatsioon – keemiline ja füüsikaline. Kuidas organism väldib mahajahtumist või ülekuumenemist? Termoregulatsiooni iseärasused lastel.

VIII. Eritumine

Neerude funktsioonid. Esmas- ja lõpliku uriini teke. Antidiureetilise hormooni osa uriini teke regulatsioonis. Kusepõie täitumine ja tühjenemine.

X. Sisesekretsioon

1. Hüpotalamo-hüpopüsaarsüsteem. Neurohüpopüüs ja selle hormoonid – ADH ja oksütotsiin. Adenohüpopüüs ja selle hormoonid – AKTH, türeotropne hormoon, gonadotroopsed hormoonid FSH ja LH; prolaktiin, kasvuhormoon – nende funktsioonid.

3. Kilpnääre: hormoonide funktsioonid, kilpnäärme üle- ja alatalitlusega seotud häired.

4. Kõrvakilpnäärmete hormooni (PTH) tähtsus organismi talitluses.

5. Neerupealiste säsi-(adrenaliin) ja koorehormoonide (aldosteroon, kortisool) tähtsus organismi talitluses. Stressi mõiste, põhjused ja muutused organismi talitluses stressi puhul.

6. Kõhunäärme hormoonide insuliini ja glükagooni funktsioon organismis. I ja II tüüpi diabeedi olemus ja mõju ainevahetusele.

7. Suguelundite ja sugunäärmete üldiseloomustus. Mees- (testosteroon) ja naissuguhormoonide (östrogeenid, progesteron) toimed organismis.

Menstruatsioonitsükli iseloomustus – faasid ja regulatsioon. Viljastumist määravad tegurid.

Sugunäärmete üle- või alatalitlusega seotud häired.

XI. Immuunsus ja selle liigid. Antigeenid ja antikehad ning nende osalus organismi kaitsereaktsioonides ja haiguslikes protsessides. Allergia ja anafülaksia mõiste. Sensibiliseerimine ja desensibiliseerimine. Allergiliste haiguste profülaktika ja ravi põhimõtted. Toiduallergia.

AINE NIMI	Õpiraskuste psühholoogia
AINE KOOD	SHHI.03.009
ÕPIVÄLJUNDID	<p>Aine läbinud üliõpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - on kursis õpiraskuste tänapäevaste käsitlustega; - on kursisõpiraskuste psühholoogilise olemuse ja käitumuslike väljendustega; - on kursis tunnetusprotsesside arengu erisustega õpiraskustega lastel; - on kursis õpiraskustega laste emotsionaalse ja sotsiaalse arengu erisustega; - tunneb õpiraskustega laste arendamise põhimõtteid.
ÕPPEMATERJALID	<p>World Health Organization (1999). F81 Õpivilumuste spetsiifilised häired. Raamatus RHK-10 V peatükk. Tartu: Tartu Ülikool. Lk 234-243.</p> <p>World Health Organization (1999). F82 Motoorika spetsiifiline arenguhäire. Raamatus RHK-10 V peatükk. Tartu: Tartu Ülikool. Lk 244-245.</p> <p>Teemakohased teadusartiklid. Loengumaterjalid.</p> <p>Kõrgesaar, J. (2002). Sissejuhatus hariduslike erivajaduste käsitusse. Tartu: Tartu Ülikool. Lk 29-34.</p>
TEEMAD KORDAMISEKS	<p>Õpiraskuste käsitluse ajalugu Õpiraskuste määratlused ja alajaotused. Vaimse võimekuse skaala. Tunnetusprotsesside areng õpiraskustega lastel. Õpiraskuste hindamine koolikontekstis. Spetsiifiline lugemishäire. Spetsiifiline õigekirjahäire. Spetsiifiline arvutamislumuste häire. Motoorika spetsiifiline arenguhäire. Õpiraskustega laste emotsionaalne ja motivatsiooniline areng. Õpiraskuste arenguline dünaamika ja seda mõjutavad tegurid. Pedagoogilise sekkumise põhimõtted.</p>

AINE NIMI:	Eesti keele õpe erivajadustega lastele I
AINE KOOD:	HTEP.02.084
ÕPIVÄLJUNDID:	Üliõpilased omandavad oskused eesti keele tundide ettevalmistamiseks, läbiviimiseks ning analüüsiks õpiraskustega ja intellektipuuetege laste õpetamisel.

ÕPPEMATERJALID:

- Ainekursuse õppematerjalid.
 - Kirjandusallikad: (**Kaasaegsed seisukohad on ainekursuse õppematerjalides!**)
1. Karlep, K. (1998). Psühholingvistika ja emakeeleõpetus. Tartu: TÜ Kirjastus.
<http://dspace.ut.ee/handle/10062/51214>
 2. Karlep, K. (1999). Emakeele abiõpe I. Tartu: TÜ Kirjastus.
<http://hdl.handle.net/10062/51219>
 3. Karlep, K. (2003). Kõnearendus. Tartu: TÜ Kirjastus.
<http://hdl.handle.net/10062/51226>
 4. Karlep, K., Kontor, A. (2010). Aabitsa ja töövihikute kasutamise üldised põhimõtted. Õpetajaraamat. Tartu: Studium.
 5. Karlep, K. (2012). Lihtsustatud õppekava. // Eripedagoogika nr 38, aprill 2012.
 6. Karlep, K. (2014). Milleks õpilastele noobid? // Eripedagoogika nr 44, november 2014.
 7. Kontor, A., Karlep, K. (2006). Õpetamine eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat. Tartu: (Eesti Eripedagoogide Liit).
 8. Eripedagoogika nr 47, oktoober 2015.
 9. Plado, K. (2003). Kirjutamisoskuse uurimine etteütluste abil. // Haridus kõigile 2003. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 132-138.
 10. Rand, M. (2013). Aabitsate keerukus: keeleline analüüs ja õpetajate hinnangud. Magistritöö.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31881/rand_merike.pdf?sequence=1&isAllowed=y
 11. Sarapuu, M. (2010). Häälikuortograafia omandatus põhikooli lihtsustatud õppekava alusel õppivatel 3.-7. kl õpilastel. Magistritöö.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/23126/Sarapuu_Miina.pdf?sequence=1&isAllowed=y
 12. Karlep, K. (1996). Lugemis- ja kirjutamistoimingu enesekontroll abikooliõpilastel. // Töid eripedagoogikast, nr 14. Lk 135-157. Tartu: TÜ Kirjastus.

TEEMAD KORDAMISEKS

(Kõik teemad ei ole kirjandusega kaetud, kuna vastav kirjandus puudub.)

1. Eesti keel kui õppeaine – olulised põhimõtted õpetamisel

- Eesti keele kui õppeaine ülesanded sõltumata koolitüübist. [2] lk 202
- Eesmärgid lihtsustatud õppes. [2] lk 205-206; [5] lk 7
- Õpetamise iseärasused (võrdlus tavaõppega). [2] lk 207-213¹; õppekavad
- Ülddidaktilised põhimõtted (*õpilaskeskne õpetamine, sotsiaalse arengu toetamine, elulähedus, individuaalsete erisuste tundmaõppimine ja arvestamine õppetöös, näitlikkus*)
[Põhikooli riiklik ÕK, § 5 \(4\)](#)
- Ainealased põhimõtted. [2] lk 262-266
- Kontsentiline (e. spiraalne) õpe. [2] lk 213
- Vaimse toimingu omandamise etapid. [2] lk 39-43; [5] lk 79-81
- Materialiseerimine. [2] lk 271, 274; [4] lk 16-18
- Toimingu / õppeülesande sooritamise etapid (*orienteerumine-kavandamine, sooritamine, kontroll*). [2] lk 43-45, 308 (näited õpekirjanduses kasutatud võtetest)

2. Tunnetustegevuse ja kõne arendamine tundides

- Taju, mälu, mõtlemise korrigeerimine. Tähelepanu ja õpitegevuse korrigeerimine, enesekontrolli kujundamine. [5]
- Nõuded õpetaja kõnele, suhtlemise reguleerimine (kõnerežiim). [2] lk 221, 222
- Kõnearenduse eesmärgid ja ülesanded lihtsustatud õppes. [3] lk 46, 47
- Praktiline sõnavaraõpetus (eesmärgid, töövõtted). [3] lk 63-90
- Verifitseerimine:
 - Eesmärgid (*keelevaistu kontroll ja arendamine*). [2] lk 264
 - Verifitseerimisharjutused praktilises lauseõpetuses. [3] lk 187-189
 - Semantiline verifitseerimine sõnavaraõpetuses. [3] lk 88
- Õpilaste suhtlemisoskused, nende kujundamine. [5] lk 70-73, [3] 307-336

3. Emakeele tund, õppetunni eesmärgid

- Tund kui põhiline õppevorm eesti keele õpetamisel. Üldised ja spetsiifilised nõuded tunnile. [2] lk 278-287 + [kaasaegsed nõuded õppetunnile](#)
- Tundide tüübid ja ülesehitus (*uue materjali käsitlemise tund, kombineeritud tund, harjutav tund, kordamistund*).
- Eesmärkide formuleerimise raskused. Toimingu keerukuse ja materjali raskusastme kajastamine tunni eesmärkide sõnastamisel. [2] lk 287-293 + [kaasaegsed nõuded õppetunni eesmärgistamisele](#)

4. Küsimused ja korraldused eesti keele tundides

- Eri liiki küsimused:

¹ Kirjandusallikas [2] on kooliastmete jaotus vana (1998.a) lihtsustatud õppekava järgi – I ja II kooliaste; mõlemal kooliastmel I ja II etapp (I k-a = 1.-2. kl, 3.-5. kl; II k-a = 6.-7. kl, 8.-9. kl). Järgmises õppekavas (2010.a) = 4 perioodi (1.-2., 3.-5., 6.-7., 8.-9. kl).

- Lausetasandil (*küsimused lause sisu taastamiseks, järelduste tegemiseks ja puuduva teabe tuletamiseks, metakeelelised küsimused*). [3] lk 183-185
- Tekstitasandil (*küsimused lause kohta e. propositsioonistrateegia*), küsimused lausete tähenduste sidumiseks e. lokaalse sidususe strateegia). [3] lk 237-238
- Praktilise grammatika küsimused (*morfoloogia- ja süntaksiküsimused*). [3] lk 124-125
- Nõuded küsimuste esitamisele (sh küsilause pikkus, lauseehitus, *miks?*- ja *milleks?*- küsimuste esitamise eesmärgid ja eripärad). LÕ eesti keele ainekava, [2] lk 251-253

5. Lugema ja kirjutama õpetamise teoreetilised alused; laste oskuste uurimine

[9] (*kirjut.oskuse uurimine etteütluse abil*) [10] (*lugemistoiming*), [11] (*kirjutamistoiming*)

- Lugemise ja kirjutamise kui vaimsete toimingute definitsioonid.
- *Lingvistilised alused*. Foneetiline kiri: foneem, grafeem. Ülevaade eesti segmentaalfoneemidest, häälikute pikkusest ja grafeemidest. Tähekasutusreeglid.
- *Psühholingvistilised alused*. Kõnesegmendid ja keeleüksused, nende "kasutusala".
- *Psühholoogilised alused*: Lugemistoimingu operatsioonaalne koostis. Kirjutamistoimingu operatsioonaalne koostis.
- *Kirjutamisoskuse uurimine*: Eesmärgid. Kasutatavad võtted. Materjali valik, abistamine, vead.
- *Lugemisoskuse uurimine*: Oskuse omandamise etapid, taju- ja sünteesiühikud. Võtted. Materjali valik. Lugemisvead ja -raskused: levik, dünaamika.

Lugemisoskuse kujundamine

6. Lugema õpetamise töövõtted lugemistoimingu operatsioonide kaupa

- Töövõtted häälik-täht vastavuse loomiseks. [4] lk 46, 47; 82
- Töövõtted terviksõnade hääldamiseks vajalike orientiiride leidmiseks. [4] lk 47
- Töövõtted sõna häälikkoostise taastamiseks. [4] lk 48, 49
- Töövõtted enesekontrolli kujundamiseks. [4] lk 50, 51; [12] lk 149, 151, 152

7. Lugemise õpetamise ja harjutamise põhimõtted õpetuse algetapil (LÕ 1. kl):

- Silpide ja sõnade lugemise harjutamine (töökorraldus, abistavad võtted). [4] lk 51
- Lausete ja lühitekstide lugemise harjutamine (töökorraldus, abistavad võtted). [4] lk 52, 53
- Abistavad võtted (*raskemate sõnade häälimine / lugemine enne teksti lugemist, erinevad graafilised orientiirid, „kasvatamise“ võte, hargmikud, pilttekstid*).

Kirjutamisoskuse kujundamine

8. Häälikanalüüs

- Häälikanalüüs, selle osatoimingud. [4] lk 23
- Häälikanalüüsi eeluskused ja kujundamise töövõtted (*hääliku tutvustamine õppejutu kaudu, häälikute eristamine häälikute reas, häälikute rea ja korduva häälikuga sõnade, lausete järelkordamine*). [4] lk 82 (õppejutt, häälikute rida); [7] lk 47, 48
- Häälimine. Nõuded häälimisele, võimalikud eksimused (st nende vältimine). [4] lk 23, 24
- Häälimisoskuse harjutamise põhimõtted. [7] lk 37-39
- Häälikanalüüsi materialiseerimisvahendid ja nende kasutamise meetoodika (*kriipsud, valged ühesuurused noobid, häälimisalused (ruuduriba noopide ladumiseks, numbritega*

häälimisalus), „kala“). [4] lk 17, 72; [7] lk 37-39, 41; [8] lk 17 (mängu „Kalapüük“ lõpulause)

- Häälikanalüüsi harjutused (*häälimise erinevad harjutused; häälikute arvu ja asukoha määramine (sh rühmitamisülesanded); sõnade häälikkoostise võrdlemine*). [4] lk 25; [7] lk 39

9. Foneemanalüüs

- Foneemanalüüs, selle osaoskused. [4] lk 26
- Häälikurühmade tundmine → materialiseerimisvahendid ja nende kasutamise meetodika (*ühesuurused värvilised noobid, värvilised kriipsud, „klaver“*). [4] lk 27; [7] lk 43, 44 („klaver“)
- Häälikupikkuste muutmine ja määramine:
 - Veaohtlik koht sõnas (sh praktiline oskus määrata veaohtlikku kohta).
 - Võrdlev hääldamine, selle eesmärk. [4] lk 28-30;
 - Võrdleva hääldamise eeluskused → *kõnerütmi harjutused, eriväteliste sõnade järelkordamine, eriväteliste sõnade lugemine* (materjali valik ja esitamine, 5 tegevussammu). [4] lk 13-15; 29; [7] lk 49-53
 - Häälikute pikkused: *suured värvilised noobid* (nende tunnused; praktiline oskus koostada noopskeeme), *noopide-tähtede tabel; pikkusmärgid ja käeviiped; häälikupikkuse muutmine noopide ja tiiviku toel* (tiiviku kasutamise meetodika, võrdleva hääldamise harjutamise põhimõtted, sõnade valik tiivikul muutmiseks); *häälikupikkuste muutmine kirjpildiskeemide toel* (4 tabelit, nende sisu). [4] lk 17, 18, 27 (noobid); [4] lk 14 (käeviiped); [4] lk 29, 30; [7] lk 64-66 (tiivik)
*[6] lk 72-79 (noobid), lk 78 (tiivik)
 - Häälikupikkuse määramine. [7] lk 54, 55

10. Kodeerimine (e. tähevalik ja kirjutamine)

- Tähtede õppimine, häälik-täht vastavuse kujundamine. [4] lk 82, 46, 47
- Liikuv aabits. Noopide asendamine tähekaartidega.
- Tähevaliku põhjendamine (üldistused võrdleva hääldamise järgselt). [7] lk 51, 52; 55, 56
- Foneemanalüüsi rakendamine kirjalikes harjutustes (*tähtede kirjutamine noobi sisse; õige kirjpildiga sõna valik; tähe- või sõnalünkade täitmine jt õigekirjaharjutused*). [7] lk 55-58

11. Enesekontroll

- Enesekontrolli õpetamise peamised seisukohad. [12] lk 135, 147, 148
- Enesekontrolli oskuse kujundamine kirjutamistoimingu puhul (sh enesekontrolli liigid). [12] lk 149-156; [7] lk 21, 22

12. Häälikuõpetuse tunnid, nende ülesehitus

- Hääliku ja tähe tutvustamise tund. [4] lk 82, 83
- Õppetund hääliku ühe pikkuse käsitlemiseks. [7] lk 45, 46
- Õppetund häälikupikkuste diferentseerimiseks. [7] lk 46, 47
- Häälikuühendite käsitlemine:

- Õpetamise algetapil (LÕ 1. kl). [4] lk 83, 84 (diftong); lk 89 (suluta kaashäälikuühend); lk 92, 93 (sulghäälik häälikuühendis)
- Hilisemal etapil. [7] lk 61-63 (diftong); lk 68-70 (kaashäälikuühendid)

13. Kirjatehnika õpetamine [4] lk 54-62, [7] lk 34-36

- Eesmärgid. Peamised vead, nende põhjused.
- Kirjatehnika õpetamine, iseärasused. Käeliigutuste arendamine.

14. Ärakirja õpetamine [4] lk 62-65, [7] lk 31-34

- Kerge intellektipuudega õpilaste ärakirja areng.
- Ärakirja õpetamine. Ärakiri ja keeleharjutused

15. Ortograafia metoodika [7] lk 26-31, 56-59, 69-79; [9] lk 132-138

- Ortograafia mõiste.
- Reegli tutvustamine ja rakendamine.
- Diagnoosetteütus.
- Õigekirjaharjutused (*lünk-, korrektuurharjutused, etteütused, rühmitamine*).

Praktilise grammatika õpetamine

15. Praktiline lauseõpetus

- Lausete raskusastet mõjutavad tegurid. [4] lk 32-35
- Lausete analüüsi liigid (semantiline ja vormiline analüüs). [4] lk 35, 36
- Lauseskeemid (koostis ja tunnused; kasutamise viisid). [4] lk 36; Karlep, K., Kontor, A., Vihm, E. (2010). Aabits.
- Lauseõpetuse töövõtted õpetamise algetapil (LÕ 1. kl):
 - Lihtlausete mõistmine ja järelkordamine. [3] lk 183; [4] lk 32, 33, 35
 - Lause õigsuse määramine (verifitseerimine). [4] lk 33 (vanemates klassides: [3] lk 187-189)
 - Sõnade äratundmine lauses, sõnajärje määramine. [4] lk 33
 - Lausete mõistmine ja koostamine (lausemallide kaupa). [4] lk 34-37
 - Muuteoperatsioonid. [4] lk 37, 38
- Praktilise lauseõpetuse metoodika (eri eesmärgiga töövõtted). [3] lk 133-223

16. Sõnaühend kõnearenduses ja praktilises grammatikas

- Sõnaühendi mõiste, käsitlemise eesmärgid ja töövõtted. [3] lk 120-132

17. Sõnavormide muutmine ja moodustamine

- Sõnamoodustusõpetuse teoreetilised alused. [3] lk 90-112
- Sõnavormide koostisosad ainsuses ja mitmuses. Sõnatüve moodustamine.
- Käändsõnad. Sõnade käänamine (erinevus tavaõppega), üldistatud skeemid.
- Pöördsõnad. Pöördsõnade muutmine, üldistatud skeemid.
- Sõnade liitmine ja tuletamine (võtted, üldistatud skeemid). [3] lk 90-112

AINE NIMI	Erivajaduste identifitseerimine
-----------	---------------------------------

AINE KOOD	HTEP.01.051
ÕPIVÄLJUNDID	<p>Ainekursuse läbinud üliõpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb laste arengutaseme hindamise põhimõtteid; - on kursis erivajaduste märkamist ja identifitseerimist puudutava seadusandlusega; - omab ülevaadet arengu eri valdkondade uurimise võimalustest eri vanuses lastel; - omab ülevaadet erivajaduste identifitseerimise protsessist ja erinevate spetsialistide rollist selles; - teab, millised teenused on vajalikud erivajadustega laste rehabiliteerimiseks sõltuvalt erivajaduse tüübist.
ÕPPEMATERJALID	<p> https://sisu.ut.ee/evidolemus https://sisu.ut.ee/evidobjekt https://sisu.ut.ee/evidmeetod https://sisu.ut.ee/evidlapsed https://sisu.ut.ee/evidkorraldus https://sisu.ut.ee/eviddiferents </p> <p>NB! E-õppe materjalides toodud seadustest ja määrustest tuleb tunda hetkel kehtivat versiooni.</p>
TEEMAD KORDAMISEKS	<p>Erivajaduste identifitseerimise protsess. Erivajaduste identifitseerimises osalevate spetsialistide pädevus. Laste uurimise vahendid ja võimalused. Laste uurimisele esitatavad nõuded. Erinevate puuetega laste uurimise spetsiifika. Lapse iseloomustusele esitatavad nõuded ja lapse individuaalsuse kaart. Potentsiaalsetele arenguhälvetele viitavad tunnused lapseeas. Milliste puuete puhul milliseid teenuseid on sekkumiseks tarvis koolieelses eas. Millised teenused ja võimalused on erinevate puuetega kooliealiste laste hariduslikus rehabiliteerimises.</p>

AINE NIMI	JÕUKOHASE ÕPPE ALUSED
AINE KOOD	HTEP.01.044
ÕPIVÄLJUNDID	<p>Aineprogrammi läbinud üliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab õppe jõukohastamise põhimõtted ja aluseid; • toetudes seadusandlusele oskab leida jõukohase arendava õppe tagamise võimalusi; • teab ja oskab reguleerida õppetunnis õpitoimingute raskusastet ja kasutada individualiseerimise võimalusi ning valida jõukohaseid õppemeetodeid; • oskab kasutada KIP laste arenguseärasusest tulenevaid õppe jõukohastamise võimalusi.
ÕPPEMATERJALID	<p><u>KOHUSTUSLIKD:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Erg, L; Kontor, A. LAPSE ARENGU, OSKUSTE JA TUNNETUSPROTSESSIDE MÕJU ÕPPIMISELE. Nõuandeid individuaalseks arendustööks. Innove, 2013 ▶ ERIPEDAGOOGIKA nr 38, aprill 2012. Lihtsustatud õppekava. ▶ ERIPEDAGOOGIKA nr 49, aprill 2016. Kaasav kool. ▶ Karlep, K. <i>Õpitoimingute raskusastme reguleerimine</i>. Eripedagoogika, 2002. Logopeedia ja emakeel-3. lk 38-41 ▶ Karlep, K. <i>Osaoskused ja nende kujundamine</i>. Eripedagoogika, nr 26, 2006. Logopeedia ja emakeel. lk 27-39. ▶ Karlep, K. <i>Kaasamisega kaasnevad probleemid</i>. Eripedagoogika, nr 46. 2015 lk 40 - 74 ▶ Kivirand, T. <i>Kaasav haridus ja nõustamiskeskuste roll hariduslike erivajadustega õpilaste toetamisel</i>. Eripedagoogika nr 35, 2010. Õppenõustamine. <p><u>Soovituslik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kõrgesaar, J. SISSEJUHATUS HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTE KÄSITLUSSE. Tartu, 2002 ▶ Lovaas, O. I. ARENGUHÄLBEGA LASTE ÕPETAMINE. Tartu, 1998
TEEMAD KORDAMISEKS	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Arenguerisustest tulenevad õpilaste hariduslike erivajaduste rahuldamise teoreetilised alused. ▶ Jõukohase arendava õppe tagamine tavakoolis ▶ KIP laste arenguseärasusest tulenevad õppe jõukohastamise võimalused.

	<ul style="list-style-type: none">▶ Õpieesmärkidest, -sisust, -keskkonnast ning õppija arengutasemest tulenev jõukohaste õppemeetodite rakendamine õppetunnis.▶ Juhtumikirjelduse alusel koostada analüüs: ÕR/LÕ/IÕK õpilase õppe jõukohastamise võimalused.
--	---

AINE NIMI	Kõnetegevuse psühholoogia
AINE KOOD	HTEP.02.025
ÕPI-VÄLJUNDID	<p>Üliõpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> * eristab keeleüksuseid ja kõnesegmente; * teab kõne funktsionaalsüsteemi osi ja nende rolli kõnetegevuses; * kirjeldab kõneloome- ja -taju tasandite operatsioone ning teab erinevatel tasanditel esinevaid raskusi erivajadustega lastel; * mõistab verbaalse suhtlemise olemust, rühmitab ja analüüsib ütlusi kõnefunktsioonide seisukohalt; * teab lapse kõne arengu lingvistilisi, psühholoogilisi ja psühholingvistilisi seaduspärasusi; * oskab seostada kõneloome ja -taju iseärasusi intellektuaalsete protsesside ning tunde- ja tahtevallaga
ÕPPE-MATERJALID	<p>1. K.Karlep. Psühholingvistika ja emakeeleõpetus. TÜ Kirjastus, 1998. http://hdl.handle.net/10062/51214</p> <p>2. R.Pajusalu. Sõna ja tähendus. EKS, 2009. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/17496/9789985792872.pdf?sequence=1</p> <p>3. M.Hint (1998). <i>Häälikutest sõnadeni</i>. Tln</p> <p>4. K.Karlep. Mis on muuteoperatsioonid? Eripedagoogika. Logopeedia ja emakeel 2. EEL 2000, lk 20-23.</p> <p>5. T.Hennoste. Sissejuhatus suulisesse eesti keelde. Oma Keel 1/2000. Lk 48-57. http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2000_1/OK_2000-1_09.pdf</p> <p>6. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad. REKK, 2009, lk 26-42 http://www.oppekava.ee/images/6/61/II_Oppevaldkonnad-eesti.pdf</p>
TEEMAD KORDAMISEKS	<p>Psühholingvistika aines. Psühholingvistika (edaspidi PSL) aines. Biheivioristliku, ratsionalistliku ja kognitiivse PSL käsitlus kõneloome ja -taju protsessist. PSL uurimismeetodid: assotsiatiivne eksperiment ja verifitseerimine. PSL rakendusvõimalused eripedagoogikas/logopeedias.[1, lk 11-44]</p> <p>Tegevusteooria (L.Võgotski, A.N.Leontjev jt). Tegevuse struktuur: tegevus (motiiv); toiming (eesmärk), sh osatoimingud; operatsioonid; psühhofüsioloogilised funktsioonid. Vaimse toimingu omandamise etapid, levinud vead vaimsete toimingute kujundamisel/õpetamisel. Toimingu sooritamise etapid, eripära erivajadustega laste puhul. Aktuaalne ja potentsiaalne arenguvald; potentsiaalse arenguvalla eripära erivajadustega lastel. [1, lk 45-53]</p> <p>Kõnetegevus. Mõiste ja põhikategooriad: kõne, keel ja kõnevõime. Kõnevõime kujunemise eeldused ja kõnevõime tasandid. Keel, keeleüksused, keeleüksuste tähendus, semantilised seosed sõnade vahel: süntagmaatilised, paradigmaatilised ja tuletusseosed. Kõne, kõnesegmendid, ütluse mõte. Suulise ja kirjaliku kõne erinevused. Sisekõne kujunemine erivajadustega lastel. Kõnesegmentide ja keeleüksuste võrdlus, opereerimine kahe süsteemi vahel lugema ja</p>

kirjutama õppimisel/õpetamisel. [1, lk 54-90, lk 185-187, 235-241; 2, lk 131-149, 158-165; 3, lk 27-36, 104-108, 218-222; 5]

Kõne funktsionaalsüsteem (edaspidi kõne FS). Kõne FS mõiste, tunnused. Kõneliigutuste neuroloogilise juhtimise tasandid: nende funktsioonid ja nende kahjustusel ilmnev kõnepatoloogia. Aju juhtiv roll kõnetegevuses: 3 funktsionaalset ajuplokki, kuue piirkonna (Dünaamiline, Broca, posttsentraalne, Wernicke, oimusagara keskmise kääru piirkond ja kattetsoon) funktsioonid ja kahjustusel ilmnev patoloogia. Perifeerse kõne FS-i osad (energia-, generaator-, resonaatorsüsteem), nende funktsioonid ja kahjustusel ilmnev patoloogia. [1, lk 91-113]

Kõneloome. Ütluse intentsi kujunemine: motiiv, situatsiooni taju ja mõtestamine. Mõttesüntaks: mõttegeštaldi hargnemine, teema ja reema; sisemised sõnad ja kujutlused. Semantiline süntaks: semantiline kirje, süvakäänded. Pindstruktuuri süntaks: lausemalli valik ja täitmine sõnavormidega, sõnade valik ja sobitamine, muuteoperatsioonid. Ütluse motoorne plaan: intonatsiooniprogramm ja silbiprogramm. Ütluse realiseerimine. Erivajadustega laste kõneloome probleemid erinevatel tasanditel. Pedagoogilised soovitused kõneloome tasandite kujundamiseks. [1, lk 114-137; 4]

Tekst ja selle loome. Dialoog ja selle tunnused. Monoloog. Dialoogi ja monoloogi erinevused. Teksti terviklikkus ja sidusus. Semantiliste seoste liigid tekstis: ahelseos ja paralleelseos. Sidususe keelelised /vormilised vahendid: leksikaalsed (nt samaviitelised sõnad) ja grammatilised (nt sama ajavorm). Tekstide kohandamine sisult ja vormilt. [1, lk 137-151]

Kõne funktsioonid. Kõne reguleeriva–planeeriva funktsiooni kujunemine ja selle kujunemise eripära erivajadustega lastel. Suhtlemine, suhtlemise eesmärk, strateegia, taktika; suhtlemise osaoskused. Erinevate suhtlemisvormide kujunemine. Erivajadustega laste suhtlemine. [1, lk 194-220]

Kõne mõtestatud tajumine. Kõnetaju sensoorne tasand. Foneemikuulmise mõiste. Kõnetaju pertseptiivsed tasandid: sõna-, lause- ja tekstitasand. Tekstibaas ja situatsioonimudel. Teksti mõistmise strateegiad: propositsiooni-, lokaalse sidususe, makro-, produktsiooni- ja pragmaatilised strateegiad. Erinevatel tasanditel kõne mõistmist mõjutavad asjaolud ning mõistmiskused. [1, lk 152-178]

Kõne ja psüühilised protsessid (vt ka Erivajadustega laste psühholoogia alused). Tunnetusprotsesside areng erivajadustega lastel. Taju, mälu ja mõtlemise seos kõnega. Juhtiva psüühilise protsessi roll lapse arengus. [1, lk 221-235]

Lapse kõne areng. Kõnearengu selgitus biheivioristliku, nativistliku ja kognitiivse PSL teooriates. Juhtiva tegevuse, juhtiva psüühilise protsessi ja kõnearengu seos. Kõne-eelne, grammatikaeelne ja grammatika

	omandamise periood lapse kõne arengus. Hääldamise areng. Sõnavara ja sõnatähenduse areng, sh baassõnavara mõiste. Sõnalooimeoskuste kujunemine. Grammatiliste oskuste areng. [1, lk 242-300; 6]
--	---

AINE NIMI	Logopeedia alused
AINE KOOD	HTEP.02.050
ÕPIVÄLJUNDID	Üliõpilane tunneb logopeedia kui teaduse eesmärgi ja logopeedilise töö põhimõtteid. Üliõpilane mõistab logopeedi rolli erivajadustega inimeste abistamisel. Üliõpilane oskab märgata kõnepuuetega lapsi ja täiskasvanuid ja tunneb kommunikatsiooni toetamise põhimõtteid.
ÕPPEMATERJALID	<p>Kirjandusallikad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunikatsioonipuuded lastel ja täiskasvanutel: märkamise, hindamine, teraapia (2016). Toim. M. Padrik, M. Hallap. Tartu Ülikooli Kirjastus. 2. M. Padrik (2005). Pedagoogika logopeedias. Haridus nr 8. http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/082005/index.html 3. M. Jahu (2005). Kogelusest õpetajale. Haridus nr 8. http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/082005/15-17mustv.pdf 4. M. Jahu (2008). Lapsea kogelus. Lasteaialapse kõnehäälusraskused, kõnetakistused ja alakõne. Õpetajalt õpetajale. Koost. H-M. Seero. Tln
TEEMAD KORDAMISEKS	<p><i>Kordamisküsimused:</i></p> <p><u>Logopeedia aines ja ülesanded</u> ([1] 20-29, [2]) Logopeedia, logopeed. Logopeedia seos teiste teadustega. Logopeedilise töö eesmärgid ja ülesanded (hindamine, arendamine, nõustamine). Logopeedi töö põhimõtted.</p> <p><u>Kommunikatsioonipuuded ja klassifikatsioonid</u> ([1] 13-20, 305-307) Mõisted kommunikatsioonipuue, kõne ja –keelepuue, primaarne ja sekundaarne puue, arenguline ja omandatud kommunikatsioonipuue. Kõnepuute klassifikatsioonid: klassifitseerimise üldised põhimõtted ning kasutamine haridus- ja meditsiinisüsteemis (RHK-10, ASHA, alakõne astmed).</p> <p><u>Häälepuuded</u> ([1] 122-132, 144-145) Hääle omadused. Häälepuude mõiste, jaotus. Häälepuute tunnused ja tekkepõhjused.</p> <p><u>Hääluspuuded. Düslaalia</u> ([1] 65-76) Hääluspuude mõiste ja jaotuse põhimõtted. Düslaalia mõiste ning avaldumine kõnes. Tekkepõhjused ja jaotus: funktsionaalne ning mehaaniline düslaalia.</p> <p><u>Kõnemotoorika puuded</u> ([2] 213-217) Düsartria mõiste, tunnused, kahjustuse mehhanism ja põhjused. Mõisted omandatud ja arenguline düsartria.</p> <p><u>Velofarüingealfunktsiooni (VF) puudulikkusest tingitud kõnepuuded</u> ([1] 155-165, 186) VF ehk neelulukku töö põhimõte ja vajalikkus. VF düsfunktsiooni põhjused. Lõhede liigid. Huule- ja suulaelõhega laste (rinolaalia) kõne üldised iseärasused (häälus ja hää: rinofoonia – hüper- ja hüponasaalsuse tekkemehhanism). Meeskonnatöö.</p> <p><u>Kõnesujuvuspuuded</u> ([1] 253-261, [3], [4]) Kogeluse mõiste, avaldumine, põhjused. Primaarne ja sekundaarne kogelus. Füsioloogiline kogelus lastel: põhjused ja avaldumine. Toetava suhtlemise põhimõtted.</p>

<p><u>Kuulmispuudega lapsed</u> ([1] 465-484, 487-489) Kuulmislanguse mõju lapse arengule: kõne, tunnetustegevus, mootorika. Kuulmispuudega laste suhtlemisviisid ja õpetamise meetodid (osata nimetada).</p> <p><u>Alakõne</u> ([1] 305-326, 331, 340, vt ka joonis lk. 347) Alakõne mõiste, avaldumine. Alakõne I, II, III aste. Kõne üldisloomustus alakõne astmete kaupa. Logopeedilise töö põhimõtted ja üldeesmärgid alakõne astmete kaupa.</p> <p><u>Spetsiifiline kõnearengupuue (SKAP) ehk alaalia</u> ([1] 357-375) SKAP mõiste, põhjused. Sensoorne ja motoorne alaalia. SKAP avaldumine (Millised tunnused avalduvad?).</p> <p><u>Afaasia</u> ([1] 395-404, 415-416) Afaasia mõiste, tunnused, põhjused. Afaasia lastel.</p>
--

AINE NIMI	Matemaatika õpe erivajadustega lastele I
AINE KOOD	HTEP.01.047
ÕPIVÄLJUNDID	Üliõpilased omandavad oskused matemaatikatundide planeerimiseks, läbiviimiseks ja analüüsimiseks LÕK-i alusel
ÕPPEMATERJALID	Vt teemade juurest.
TEEMAD KORDAMISEKS	<p>Matemaatiliste omandamisraskuste uurimissuunad. Matemaatika elementaarskuste omandamisraskuste uurimise neuroloogiline suund. Ainekeskne matemaatika algkursuse omandamisraskuste uurimise pedagoogilis-psühholoogiline suund. Lapsekeskne matemaatika algkursuse omandamisraskuste uurimise pedagoogilis-psühholoogiline suund.</p> <p>E. Viitar. Matemaatiliste elementaarskuste omandamisraskused. Töid eripedagoogikast XIV. Tartu. 1996. Lk 73-90.</p> <p>M. Maila Matemaatiliste oskuste tegevusliku aluse omandatus I klassi õpilastel. Magistritöö. 2005. Lk 19-23.</p> <p>Õpiraskuste olemus matemaatikas. Spetsiifiline arvutusvilumuse häire, düskalkuulia, düsmatemaatika jne – terminite määratlus ja häire olemus. Matemaatika omandamise iseärasused kerge vaimse alaarenguga lastel.</p> <p>E. Viitar. Matemaatiliste elementaarskuste omandamisraskused. Töid eripedagoogikast XIV. Tartu. 1996. Lk 73-90.</p> <p>Renee M. Newman, The Dyscalculia Syndrome. 1998. Dyscalculia.org</p> <p>V. Neare Propedeutiline periood abikooli matemaatikas. TRÜ toimetised. 1978 lk 3-7.</p> <p>R. Kuusk. Matemaatika tekstülesannete mõistmine põhikooli lihtsustatud õppekava järgi õppivatel lastel. Magistritöö 2006. Lk 16-20.</p> <p>L. Veske, E. Viitar. Abikooli I-II klassi õpilaste oskused ja raskused matemaatikas. Eripedagoogika: Teooriast praktikasse: Matemaatika. 1998. Lk 30-34.</p> <p>K. Karlep. Lihtsustatud õppekava rakendamise põhimõtted ja põhjused. Eripedagoogika nr 38. Aprill 2012.</p> <p>Matemaatika protsessuaalne komponent. Tegevused, mis võimaldavad matemaatika õppimist. Matemaatika protsessuaalsesse alusesse kuuluvate tegevuste omandatus. Pedagoogiliste soovitud tegevusliku aluse kujundamiseks.</p> <p>M. Maila Matemaatiliste oskuste tegevusliku aluse omandatus I klassi õpilastel. Magistritöö. 2005 lk 8-10</p> <p>M. Maila. Tegevused, mis võimaldavad matemaatika õppimist. Haridus 8/2005. Lk 38-41.</p> <p>Matemaatika õpetamise eesmärgid lihtsustatud õppes. Lihtsustatud õppekava rakendamise üldised põhimõtted. Matemaatika õpetamise õpetuslikud eesmärgid. Matemaatika õpetamise korrektsioonilised ehk kasvatuslikud eesmärgid.</p> <p>K. Karlep. Lihtsustatud õppekava rakendamise põhimõtted ja põhjused. Eripedagoogika nr 38. Aprill 2012. Lk 73-81.</p> <p>M. Maila, E. Värvi. Matemaatika lihtsustatud õppes. 2011</p> <p>Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava</p> <p>Matemaatika õpetamise meetodid. Materjali sõnalise esitamise</p>

	<p>meetodid.</p> <p>Selgitusmeetod, nõuded selgitamisele. Näitlikustamine. Praktiliste tööde meetodid.</p> <p>E. Noor Matemaatika I-II klassis. Õpetajaraamat. 1998</p> <p>S. Piht Matemaatika õpetamisest esimeses kooliastmes. 2010. Lk 9-12, 57-59.</p> <p>Matemaatika eelkursus lihtsustatud õppes. Propedeutilise perioodi ülesanded, tähtsus, organiseerimine ja planeerimine käsitletavat teemad. Suurusmõistete õpetamine ja täpsustamine. Kujutlus ruumimõistetest, nende täpsustamine ja diferentseerimine. Hulgamõistete kujunemise iseärasused intellektipuudega lastel. Kujutluste loomine hulkadest, operatsioonid hulkadega, nende õpetamine.</p> <p>E. Noor Matemaatika I-II klassis. Õpetajaraamat. 1998</p> <p>V. Neare Propedeutiline periood abikooli matemaatikas. TRÜ toimetised. 1978. Lk 3-7.</p> <p>Tekstülesanne. Tekstülesande olemus ja struktuur. Tekstülesannete klassifikatsioon. Tekstülesannete lahendamisoskuse omandamise iseärasused õpiraskustega lastel. Tekstülesannete mõistmise tasandid. Tekstülesannete sisu analüüs, andmete esitamise moodused, lahenduse otsing.</p> <p>R. Kuusk. Matemaatika tekstülesannete mõistmine põhikooli lihtsustatud õppekava järgi õppivatel lastel. Magistritöö. 2006.</p> <p>K. Plado. Tekstülesanne kui tekst. Eripedagoogika 1998. Lk 52-60.</p> <p>K.Karlep. Psühholingvistika ja emakeeleõpetus. 1998. lk 178-184.</p> <p>V. Neare. Tekstülesannete lahendamine algoritmide abil. Eripedagoogika 1998. Lk 45-51.</p>
--	---

AINE NIMI	Arengupsühholoogia
AINE KOOD	SOPH.00.283
ÕPIVÄLJUNDID	<p>Aine läbinud üliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omab teadmisi motoorse, kognitiivse, sotsiaalse ja emotsionaalse arengu kohta; - oskab kirjeldada eri arengustaadiumides olevaid inimesi (alates imiku-, lapse- ja murdealistest kuni täiskasvanute ning vanadeni); - omab ettekujutust selle kohta, kas on tegemist normaalse arenguga või võib olla tegemist arenguprobleemidega.
ÕPPEMATERJALID	H. Gleitman, J. Gross & D. Reisberg (2014). Psühholoogia. Tartu: Hermes. Lk 643-697.
TEEMAD KORDAMISEKS	<p>Kognitiivse arengu arengu etapid ja sisu vastavalt J. Piaget' teooriale.</p> <p>Kaasaegsed täiendused J. Piaget' teooriale.</p> <p>L. Vögotski teooria ühisosa ja erinevused J. Piaget' teooriaga võrreldes.</p> <p>Sotsiaalse arengu toimumise eeldused. Keskkonnategurite (sh lähedussuhe, ühine ehk jagatud tähelepanu, kasvatusstiilid) mõju sotsiaalsele, keelelisele ja kognitiivsele arengule.</p> <p>Kõne arengu etapid ning kõne arengut mõjutavad tegurid.</p> <p>Arengu iseärasused murdeas, täiseas ja vanaduses.</p> <p>Peamised arenguprobleemid ja nende hindamine.</p>

AINE NIMI	Tunnetuspsühholoogia
AINE KOOD	SHPH.00.029
ÕPIVÄLJUNDID	Aine läbinud üliõpilane: - teab, millised on inimese põhilised tunnetusprotsessid ja mõistab nende olemust ning toimimise põhiprintsiipe - oskab seostada erinevaid tunnetusprotsesse ja nende omadusi inimese konkreetsete käitumisavaldustega
ÕPPEMATERJALID	H. Gleitman, J. Gross & D. Reisberg (2014). Psühholoogia. Tartu: Hermes. 4., 5., 6., 8., 9., 10. ptk. T. Bachmann, R. Maruste (2003). Psühholoogia alused. Taliinn: Ilo. Teemad 6, 7, 14.
TEEMAD KORDAMISEKS	Meeled, tajud, tähelepanu, teadvus. Mõtlemise elemendid, probleemide lahendamine, järelduste tegemine, loovmõtlemine. Keel ja kõne. Keele funktsioonid, omadused, struktuur. Keel ja mõtlemine. Mälu liigid. Mälu protsessid.

AINE NIMI	Erivajadustega laste psühholoogia alused
AINE KOOD	HTEP.01.035
ÕPIVÄLJUNDID	<p>Ainekursuse läbinud üliõpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb psüühika arengu üldisi seaduspärasusi; - on kursis psüühika arengu põhiliste kõrvalekalletega erivajadustega lastel; - tunneb erivajaduste avaldumisvorme ja psüühika arengu iseärasusi nende puhul; - on kursis erivajaduste identifitseerimise põhimõtetega ja pedagoogilise sekkumise alustega erivajadustega laste arendamisel
ÕPPEMATERJALID	<p>ERIVAJADUSED Häidkind, P. (2008). Erivajadustega lapsed lasteaias. Raamatus E. Kikas (toim) Õppimine ja õpetamine koolieelses eas. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 198-220. Kõrgesaar, J. (2002). Sissejuhatus hariduslike erivajaduste käsitusse. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 9-75.</p> <p>TUNNETUSPROTSESSID ja KÕNE Bachmann, T. & Maruste, R. (2003). Psühholoogia alused. Tallinn: Kirjastus Ilo. Teemad 6, 7, 8, 10, 11 ja 14.</p> <p>KOGNITIIVSE ARENGU ERIPÄRAD Kreegipuu, M. (2011). Intelligentsus ja psühhopaatoloogia. Raamatus R. Mõttus, J. Allik & A. Realo (toim) Intelligentsuse psühholoogia. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 232-245. Sepp, V. (toim) (2012). Andekas õpilane klassis. Abiks õpetajale andekate laste tuvastamisel ja toetamisel. Tartu: Tartu Ülikooli Teaduskool.</p> <p>EMOTSIONAALNE JA SOTSIAALNE ARENG Paavel, H. (2005). Enesekohase oskused. Raamatus A. Ots (toim) Üldoskused - õpilase areng ja selle soodustamine koolis. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 95-128. Saat, H. (2005). Sotsiaalsed oskused: kontseptsioon ning arendamise ja hindamise võimalused koolis. Raamatus A. Ots (toim) Üldoskused - õpilase areng ja selle soodustamine koolis. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Lk 129-162. World Health Organization (1999). F9 Tavaliselt lapseas alanud käitumis- ja tundeuhäired. Raamatus RHK-10 V peatükk. Tartu: Tartu Ülikool. Lk 255-285.</p> <p>PERVASIIVSED ARENGUHÄIRED Todd, S. (2015). Väike raamat autismispektri häiretest. Tartu: Studium.</p> <p>PUUDED Keith, L. (2000). Elu ratastoolis. Tallinn: Koolibri. White, P. (2000). Elu pimedana. Tallinn: Koolibri.</p>

	Woolley, M. (2000). Elu kurdina. Tallinn: Koolibri.
TEEMAD KORDAMISEKS	Erivajaduste psühholoogia aines, ülesanded ja uurimismeetodid. Erivajaduste liigitus. Tunnetusprotsesside areng (sh aisting, taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine). Kõne ja intellekti seosed. Kõnepuuded. Kognitiivse arengu eripäradega lapsed: andekus, intellektipuue (vaimne alaareng), õpivilumuste spetsiifilised häired. Emotsionaalne ja sotsiaalne areng. Emotsionaalsete ja käitumishäiretega lapsed. Autismispektri häirega (pervasiiivsete arenguhäiretega) lapsed. Meelepuuetega lapsed: kuulmispuue ja nägemispuue. Kehapuuetega lapsed. Pedagoogilise sekkumise kavandamine.